

Nuuska Suomessa ja muissa Pohjoismaissa

PÄÄLÖYDÖKSET

- Miesten nuuskan käyttö on yleistynyt Suomessa ja Norjassa ja vähentynyt Ruotsissa. Naisilla nuuskan käyttö on yleistynyt Norjassa ja pysynyt vähäisenä Suomessa.
- Pojilla nuuskan käyttö on yleistynyt Suomessa mutta vähentynyt Ruotsissa ja Norjassa. Tyttöillä nuuskan käyttö on pysynyt vähäisenä kaikissa Pohjoismaissa.
- Tupakkatuotteiden kokonaiskäytön väheneminen näyttää johtuvan pääosin tupakoinnin, ei niinkään nuuskaamisen vähenemisestä.
- Nuuskatuotteilla tavoitellaan aiempaa laajempaa kohderyhmää. Uusia tuoteryhmiä ovat muun muassa runsaasti nikotiinia sisältävät tuotteet sekä nikotiinipussit.
- Nuuskan sääntely on poltettavia tupakkatuotteita heikompaa esimerkiksi nikotiinimäärän, tunnusomaisten makujen, terveysvaaroitusten sekä vähittäismyyntipakkausten ulkoasun osalta.
- Nuuska on terveydelle monin tavoin haitallinen tuote, joka aiheuttaa riippuvuutta.

Tupakoinnin yleisyyttä on seurattu pohjoismaisilla väestöaineistoilla pitkään. Vertailua eri maiden välillä tehdään säännöllisesti esimerkiksi Maailman terveysjärjestö WHO:n toimesta. Savuttomien tupakkatuotteiden, kuten Suomessakin käytettävän ruotsalaisen nuuskan käytön yleisyyttä koskeva tieto on kuitenkin hajanaisempaa ja saatavilla usein vain kansallisista raporteista.

Tietopohjan vahvistamiseksi tähän julkaisuun on koottu tutkimustietoa nuuskan käytöstä ja nuuskatuotteista Suomessa ja muissa Pohjoismaissa. Lisäksi tarkastellaan tupakoinnin ja tupakkatuotteiden kokonaiskäytön yleisyyttä. Eri maiden tilastot eivät ole suoraan vertailukelpoisia, joten tarkoituksena on muodostaa yleiskuva käytön yleisyyden tasosta ja keskeisistä muutoksista viime vuosina. Lisäksi julkaisu kokoaa yhteen ruotsalaisen nuuskan terveyshaittoja koskevan tutkimusnäytön.

Nuuskan myynti kiellettiin Euroopan talousyhteisössä vuonna 1992. Euroopan unionin (EU) muodostamisen jälkeen kiello on säilytetty tupakkatuotteita koskevilla direktiiveissä vuosina 2001 (2001/37/EC) ja 2014 (2014/40/EU). Suussa käytettävistä tupakkatuotteista ainoastaan purutupakan myynnistä voidaan päättää EU:ssa kansallisella tasolla. Myös Euroopan talousalueeseen (ETA) kuuluvien maiden on saatettava EU:n tupakkatuotteita koskevat direktiivit kansalliseen lainsäädäntöön.

Pohjoismaista Ruotsi ja Norja ovat hakeneet nuuskan myyntiin poikkeusluvan 1990-luvulla; Ruotsi EU-jäsenyysneuvotteluissa ja Norja liittyessään ETA:n. Tanskassa myydään pussinuuskan tapaan käytettävää purutupakkaa. Islannissa myynnissä on paikallista nenänuuskaa, jota voidaan käyttää myös suussa irtonuuskan tapaan. Ainakin Ruotsissa, Norjassa ja Islannissa myyntiin on tullut viime vuosina tupakkaa hyvin vähän tai ei lainkaan sisältäviä ei-lääkinnällisiä nikotiinipusseja.

Tässä julkaisussa raportoidaan uusimmat maakohtaiset tiedot nuuskaamisen, tupakoinnin ja tupakkatuotteiden kokonaiskäytön osalta. Lisäksi raportoidaan käytön muutokset nuuskaamisessa ja tupakkatuotteiden kokonaiskäytössä. Tupakkatuotteiden kokonaiskäytön osuudet kuvaavat vastaajia, jotka käyttävät vähintään yhtä tupakkatuotetta eli jotka joko tupakoivat, käyttävät nuuskaa tai sekä tupakoivat että nuuskaavat.

Nuuskaamisen yleisyys

Aikuisväestö

Pohjoismaissa nuuskaaminen on miehillä yleisintä Norjassa ja Ruotsissa. Suomessa, Tanskassa ja Islannissa nuuskan käyttö on selvästi vähäisempää. (Kuvio 1.)

Nuuskan päivittäinen käyttö naisilla on yleisintä Norjassa ja toiseksi yleisintä Ruotsissa (Kuvio 2). Suomalaisnaisilla nuuskan käyttö on hyvin harvinaista eikä sitä juurikaan esiintynyt vuonna 2019.

Miehillä ja naisilla tupakointi on yleisintä Suomessa ja Tanskassa (Kuvio 1, Kuvio 2). Miehillä on naisia suuremmat erot tupakoinnin yleisyydessä maiden välillä.

Tupakkatuotteiden kokonaiskäyttö on yleisintä sekä miehillä että naisilla Norjassa (Kuvio 1, Kuvio 2). Suomalaismiehistä hieman pienempi osuus käyttää jotakin tupakkatuotetta verrattuna ruotsalaismiehiin, kun taas naisilla Suomen ja Ruotsin välillä ei ole eroa.

Hanna Ollila

THL

Otto Ruokolainen

THL

Patrick Sandström

Filha ry

Näin tutkimus tehtiin:

Tiedot tuotteiden käytön yleisyydestä kerättiin yleisesti saatavilla olevista tietolähteistä ja ottamalla yhteyttä paikallisiin asiantuntijoihin. Alkuperäisaineistoilla tehtiin erillisanalyysia vain Suomesta.

Tulokset eivät ole suoraan vertailukelpoisia maiden välillä mm. eri ikäryhmistä ja otantatavoista johtuen. Julkaisun tarkoitus on antaa yleiskuva käytön tasosta ja muutoksista.

Tilastolähteet maittain:

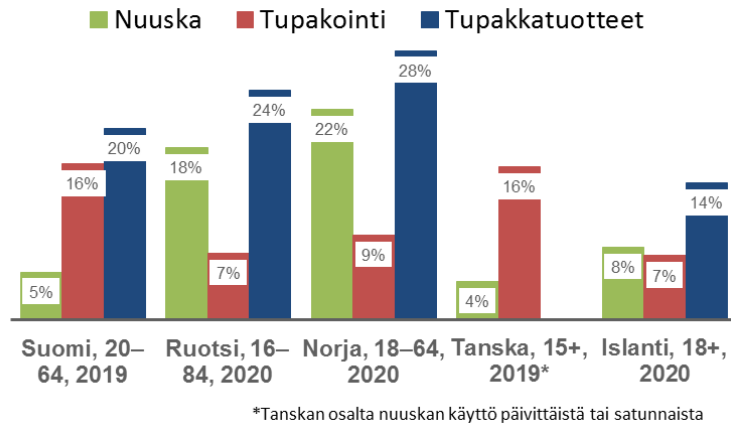
Suomi: Tupakkatilasto (aikuiset ja nuoret) sekä FinSote 2019 -tutkimus (aikuiset). Tähän tutkimukseen ikäryhmä rajattiin 20–64-vuotiaisiin. Vastaajajoukko on painottamalla korjattu vastaamaan perusjoukkoa. Lisätietoa FinSotesta: thl.fi/finsote.

Ruotsi: Folkhälsomyndigheten. Folkhälsodata. Tobakskonsumtion (självrappporterat) efter ålder, kön och år. <http://fohm-app.folkhalsomyndigheten.se/Folkhalsodata/pxweb/sv/> (aikuiset). Skolelevers drogvanor 2020, CAN Rapport 197, 2020 (nuoret).

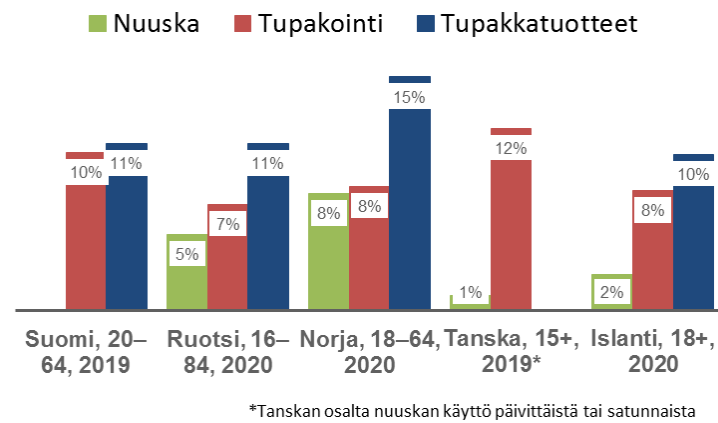
Islanti: Survey on determinates of health 2020 conducted by Gallup for Directorate of Health, Iceland (Sveinbjörn Kristjánsson, the Directorate of Health) (aikuiset). Icelandic Centre for Social Research & Analysis. Ungt fólk 2020 8.-10. bekkur - október. www.rannsoknir.is/skyrslur/ (nuoret).

Norja: StatBank, Statistics Norway. Tobacco, alcohol and other drugs (07692): Daily users of snus and occasional users of snus, by sex and age 2005–2020. www.ssb.no/en/. Norwegian Institute of Public Health (Tord Finne Vedøy) (aikuiset). Bakken, A. Ungdata 2020. Nasjonale resultater. NOVA Rapport 16/20. (nuoret).

Tanska: Danskernes rygevaner 2019, Delrapport 1: Nikotinafhængighed. Sundhedsstyrelsen 2020.

Kuvio 1. Päivittäinen nuuskaaminen, tupakointi ja tupakkatuotteiden kokonaiskäyttö, miehet (%)

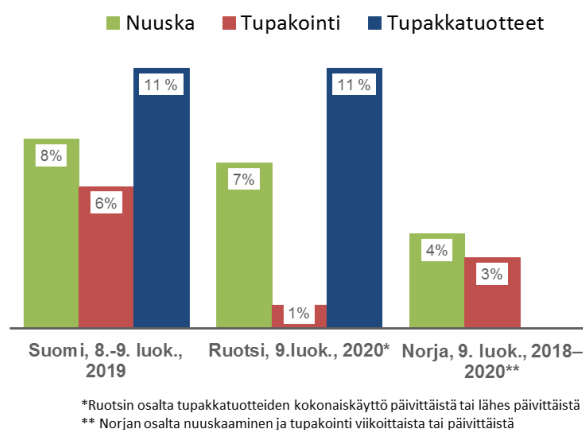

Kuvio 2. Päivittäinen nuuskaaminen, tupakointi ja tupakkatuotteiden kokonaiskäyttö, naiset (%)

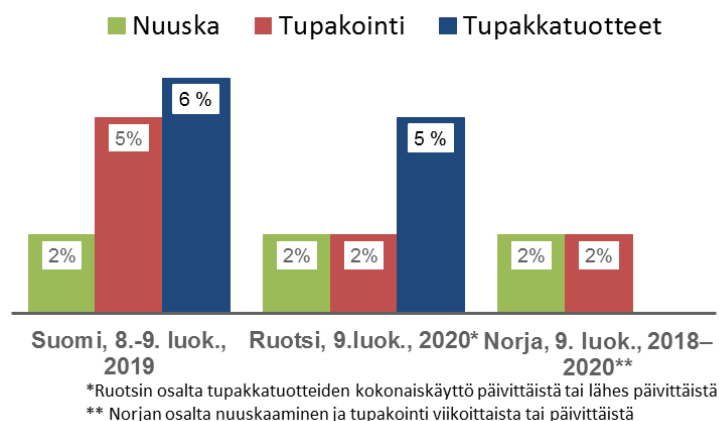
Nuoret

Suomalais- ja ruotsalaispojilla ei ole juurikaan eroa nuuskan käytön yleisyydessä. Norjassa nuuskaaminen on vähäisempää. (Kuvio 3.) Tupakointi on yleisempää suomalaispojilla kuin pojilla Ruotsissa tai Norjassa, mutta tupakkatuotteiden kokonaiskäytössä ei ole merkittävää eroja Suomen ja Ruotsin välillä (Norjasta ei tietoa).

Nuuskan käyttö on vähäisempää tytöillä kuin pojilla eikä tyttöjen nuuskaamisen yleisyydessä ole eroa maiden kesken (Kuvio 4). Kuten pojilla, on tupakointi yleisempää suomalaistytöillä kuin ruotsalais- ja norjalaistytöillä, mutta tupakkatuotteiden kokonaiskäytössä ei ole eroa Suomen ja Ruotsin välillä (Norjasta ei tietoa). Islannissa 9.-luokkalaisista nuorisista kaksi prosenttia oli vuonna 2020 käyttänyt suussa käytettävää nuuskaa vähintään keran viimeisen 30 päivän aikana. Päivittäinen tupakointi oli islantilaisnuorilla vähäistä (1%). Tietoja ei ole saatavissa sukupuolittain. Vastaavista ikäryhmistä ei ole saatavilla tuloksia Tanskasta.

Kuvio 3. Päivittäinen nuuskaaminen, tupakointi ja tupakkatuotteiden kokonaiskäyttö, pojat (%)

Kuvio 4. Päivittäinen nuuskaaminen, tupakointi ja tupakkatuotteiden kokonaiskäyttö, tytöt (%)

Nuuskan käytön trendit

Nuuskan päivittäinen käyttö on yleistynyt miehillä 2000-luvulla Suomessa ja Norjassa, mutta vähentynyt hieman Ruotsissa (Liitetaulukko 1). Tanskasta ja Islannista ei ole vastaavaa tietoa. Ajanjakson aikana Suomessa nuuskaaminen on yleistynyt yhdestä prosentista viiteen prosenttiin. Norjassa nuuskan käyttö on yli kolmikertaistunut kuudesta prosentista 22 prosenttiin. Ruotsalaismiehillä nuuskaaminen on vähentynyt 22 prosentista 18 prosenttiin.

Vastaavana ajanjaksona naisten nuuskaaminen on pysynyt Suomessa hyvin marginaalisena (Liitetaulukko 1). Ruotsissa käyttö on pysytellyt kolmen ja viiden prosenttiyksikön välillä. Naisten nuuskaaminen on yleistynyt selvästi Norjassa: kun vuonna 2000 sitä ei vielä esiintynyt lainkaan, vuonna 2020 naisista nuuskasi kahdeksan prosenttia. Nuuskan käytön runsas yleistymisen näyttää koskevan eritoten 16–34-vuotiaita naisia.

Suomessa poikien nuuskan käyttö on yleistynyt kolmesta prosentista kahdeksaan prosenttiin, kun se on vähentynyt ruotsalaispojilla 15 prosentista seitsemään prosenttiin (Liitetaulukko 2). Toisaalta on viitteitä siitä, että Ruotsissa nuuskan käytön laskeva trendi olisi pysähtynyt. Norjalaispojilla nuuskan käyttö on vähentynyt kahdeksasta prosentista viiteen prosenttiin. Tyttöjen nuuskan käyttö on pysynyt vähäisempänä kuin poikien kaikissa maissa eikä käytön yleisyydessä ole merkittäviä muutoksia. Norjassa tyttöjen nuuskan käyttö on hieman yleisempää kuin Suomessa ja Ruotsissa koko tarkasteluajan ajan, erojen ollessa muutaman prosenttiyksikön.

Tupakkatuotteiden kokonaiskäytön trendit

Tupakkatuotteiden päivittäinen käyttö on koko tarkastelujakson ollut aikuisilla yleisintä Norjassa, toiseksi yleisintä Ruotsissa ja vähäisintä Suomessa (Liitetaulukko 3). Käyttö on vähentynyt kaikissa maissa sekä miehillä että naisilla. Suomessa käyttö on vähentynyt miehillä 29 prosentista 20 prosenttiin ja naisilla 19 prosentista 11 prosenttiin. Vastaava muutos Ruotsissa on miehillä 33 prosentista 24 prosenttiin ja naisilla 21 prosentista 11 prosenttiin. Norjassa miehistä vuonna 2000 käytti tupakkatuotteita vajaa 40 prosenttia ja 28 prosenttia vuonna 2020, kun vastaavat osuudet norjalaisnaisilla olivat 32 prosenttia ja 15 prosenttia.

Tupakkatuotteiden päivittäinen käyttö on vähentynyt nuorilla Suomessa ja Ruotsissa (Liitetaulukko 4). Pojilla käyttö on vähentynyt Suomessa 26 prosentista 11 prosenttiin ja tytöillä 22 prosentista kuuteen prosenttiin. Ruotsissa tupakkatuotteiden käyttö on ollut hieman vähäisempää aiemmin tarkasteluajanjaksolla, mutta ajanjakson lopussa ei ole suuria eroja maiden välillä. Suomen osalta päivittäisen käytön määritelmä on tiukempi kuin Ruotsin osalta: Suomessa on tarkasteltu vain päivittäin tupakkatuotteita käyttäviä, kun Ruotsin luvuissa on mukana sekä päivittäin että lähes päivittäin tupakkatuotteita käyttävät.

Millaista nuuskaa Pohjoismaissa käytetään?

Nuuskaa käytetään nykyisin tyypillisesti annospusseissa. Annospussien paino vaihtelee yleensä 0,3–1 mg välillä. Irtonuuskan käyttö on yhä harvinaisempaa. Esimerkiksi nuuskayhtiö Swedish Match raportoi vuoden 2019 sijoittajaraportissaan, että annospussituotteet kattoivat 86 % Skandinavian markkina-alueen myyntivolyymista.

Tanskassa nuuskayhtiöt myyvät annospussituotteita myös purutupakan nimellä. Käytännössä tuotteita voidaan käyttää kuten tavallista pussinuuskaa. Islannissa myynnissä on paikallista nenänuuskaa, jota voidaan käyttää myös suussa irtonuuskan tapaan.

Uutena tuoteryhmänä viime vuosina markkinoille on tuotu nikotiinipusseja, joissa on hyvin vähän tai ei lainkaan tupakkaa. Niitä myydään nuuskarasioita vastaavissa myyntipakkauksissa, ei-lääkinnällisinä kulutustuotteina ainakin Ruotsissa, Norjassa ja Islannissa. Tällaiset nikotiinipussit eroavat lääkinällisistä, nikotiinikorvaushoitona myytävistä annospusseista siten, että ne eivät käy läpi lääkelain edellyttämää myyntilupaprosessia ja ne voivat sisältää huomattavasti enemmän nikotiinia kuin nikotiinikorvaushoitotuotteet.

Osa annospussituotteista on sekä nikotiinittomia että tupakattomia. Tällaisia tuotteita on kutsuttu esimerkiksi energianuuskaksi.

Vahvuus

Nuuskan nikotiinimäärää ei säännellä. Pohjoismaissa käytettyjen nuuskatuotteiden vahvuudesta on saatavilla tilastotietoja toistaiseksi vain Norjasta. Siellä vahvan nuuskan osuus myytävästä nuuskasta on kasvanut merkittävästi.

Vuonna 2005 Norjassa myytävästä nuuskasta 91 % oli vahvuudeltaan alle 20 mg/g. Vuonna 2015 näiden tuotteiden markkinaosuus oli enää 21 % ja vahvuudeltaan 20–30 mg/g sisältävien tuotteiden osuus oli 53 %. Yli 30 mg/g sisältävillä tuotteilla ei ollut lainkaan markkinaosuutta vielä 2010, mutta vuonna 2015 niiden osuus oli 26 %.

Norjassa nikotiinin määrä on kasvanut erityisesti annospussina myytävässä nuuskassa, joka on myös yleisin tapa käyttää nuuskaa. Kun vuonna 2005 nikotiinin määrä yhtä annospussia kohden oli keskimäärin 8,6 mg, vuonna 2015 se oli 12,5 mg.

Suomessa käytettävän nuuskan vahvuudesta ei ole saatavilla tilastotietoa.

Tunnusomaiset maut

Norjassa päivittäin nuuskaavista 16–74-vuotiaista naisista 64 % raportoi vuosina 2015–2017 käyttävänsä tunnusomaisia makuja (esim. lakritsi, minttu) sisältäviä tuotteita, kun miehillä vastaava osuus oli 26 %. Tunnusomaisia makuja sisältäviä tuotteita käyttävät erityisesti nuoret: 16–19-vuotiaista pojista 52 % ja tytöistä 83 %.

Tanskassa vuonna 2019 päivittäin tai satunnaisesti nuuskaavista 15–79-vuotiaista 23 % raportoi käyttävänsä nuuskaa, joka sisältää mentolimakua. Lisäksi 13 % raportoi käyttävänsä hedelmä-, lakritsi- tai muuta tunnusomaista makua sisältävää nuuskaa.

Suomesta ja muista Pohjoismaista ei ole saatavilla tilastotietoja tunnusomaisia makuja sisältävän nuuskan käytöstä.

Vähittäismyyntipakkausten ulkoasu

Norjassa otettiin vuonna 2018 käyttöön yhdenmukaiset pakkaukset kaikille maassa myyville tupakkatuotteille. Nuuskapakkauksessa saa siis käyttää vain yhtä ennalta säädettyä väriä sekä kirjaskokoa ja -tyyliä (Kuva 1). Tanskassa tehtiin vuonna 2020 päätös yhdenmukaisten tupakkapakkausten käyttöönotosta, joka tulee koskemaan myös purutupakan myyntipakkauksia. Ruotsissa ja Islannissa nuuskapakkausten ulkoasua ei ole säännelty. Kaikissa näissä maissa kyseisten pakkausten terveysvaroitukset ovat ainoastaan tekstimuodossa, ei kuvallisina kuten savukeaskeissa.

Kuva 1. Mallikuva Norjassa käytössä olevista yhdenmukaisista nuuskapakkauksista. Helsedirektoratet.

Maahantuonti

Nuuskan matkustajatuontia on kartoitettu Suomessa vuodesta 2009 lähtien, jolloin sitä tuotiin maihin vajaa kuusi miljoonaa rasiaa. Erityisen voimakasta kasvu oli vuosina 2016–2018. Korkeimmillaan tuontimäärä on ollut noin 17,5 miljoonaa rasiaa vuonna 2018. Norjassa merkittävä osa kulutettavasta nuuskasta tuodaan Ruotsista tai muina verovapaina ostoina. Vuonna 2016 tämän osuus oli 40 %. Ruotsissa nuuskan matkustajatuonti on harvinaista ja sitä tuodaan lähinnä laivoilta. Tanskasta ja Islannista tietoja ei ole saatavilla.

Nuuskan terveyshaitat

Nuuska valmistetaan jauhetusta tupakasta, johon on lisätty maku- ja säilöntäaineita ja muita lisäaineita. Se sisältää riippuvuutta aiheuttavan nikotiinin lisäksi lukuisia muita haitallisia aineita, kuten syöpävaarallisia tupakkaspesifisiä nitrosamiineja.

Nuuskaamisen haitat havaitaan usein ensin suun terveyden heikkenemisenä. Tavallisin nuuskan aiheuttama terveyshaitta on nuuskaleesio eli suun paikallinen limakalvovaurio. Nuuskaaminen rasittaa kuitenkin koko elimistöä. Se nopeuttaa pulssia ja kohottaa verenpainetta aina käytön yhteydessä. Lisäksi se edesauttaa muutoksia, jotka voivat johtaa sydämen vajaatoiminnan kehittymiseen.

Pitkään jatkunut nuuskaaminen suurentaa ennenaikaisen kuoleman riskiä. Lisäksi nuuskaaminen nostaa kuolemanriskiä sydäninfarktin ja aivohalvauksen jälkeisinä kuukausina.

Nikotiini vähentää insuliiniherkkyyttä. Runsas säännöllinen nuuskaaminen lisää riskiä sairastua kakkostyyppin diabetekseen. Nuuskaajilla on lisäksi kohonnut riski metabolisen oireyhtymän syntymiseen.

Nuuskaaminen näyttää suurentavan maha- ja peräsuolisyövän riskiä ja joissakin tutkimuksissa myös haimasyövän riskiä. Se näyttää lisäävän syöpädiagnoosin jälkeistä kuollei-

suutta erityisesti eturauhassyövässä, joka on miesten yleisin syöpä. Suun alueen syövät ovat harvinaisia kaikissa Pohjoismaissa. Ruotsalaistyyppisen nuuskan on havaittu lisäävän suuontelon tai nielun syövän riskiä joissakin tutkimuksissa.

Raskaudenaikainen nuuskaaminen haittaa monin tavoin lapsen normaalia kehitystä. Nuuskalle altistuneilla lapsilla on esimerkiksi havaittu jo 5–6-vuotiaana korkeampi verenpaine kuin muilla samanikäisillä. Lisäksi heillä on havaittu valtimoverisuonten seinämien jäykistymistä. Nuorena aloitettu nuuskaaminen näyttää altistavan myöhemmälle tupakoinnille.

Nuuskaajan yhdellä kertaa saama nikotiiniannos on keskimäärin suurempi yhteen savukkeeseen verrattuna. Yksittäisen vertailuluvun esittäminen ei kuitenkaan ole mielekäästä, koska nuuskan nikotiinipitoisuus vaihtelee, nikotiinin imeytymistapa ja -nopeus tuotteista on erilainen kuin tupakoitaessa ja yksilön aineenvaihdunta vaikuttaa nikotiinin imeytymiseen. Nuuskaa käytettäessä nikotiini imeytyy suun limakalvon läpi hitaammin kuin tupakansavua hengitettäessä, mutta veren nikotiinipitoisuus pysyy pidempään korkeana.

Yhteenveto

Nuuskan käytössä on eroja Pohjoismaissa. Eniten aikuisten päivittäistä nuuskan käyttöä esiintyy Norjassa ja seuraavaksi eniten Ruotsissa. Suomessa havaitaan selvästi vähemmän nuuskan käyttöä kuin näissä maissa. Toisaalta tupakointia esiintyy aikuisilla eniten Suomessa ja Tanskassa. Miehet käyttävät kaikissa Pohjoismaissa nuuskaa yleisemmin kuin naiset, mutta Norjassa on havaittu selkeää yleistymistä erityisesti nuorten naisten nuuskan käytössä. Ruotsissa on nuuskan käyttö vähentynyt, kun taas Suomessa ja eritoten Norjassa on nuuskan käyttö yleistynyt 2000-luvulla. Pojilla nuuskaaminen on suunnilleen yhtä yleistä Suomessa ja Ruotsissa ja hieman vähäisempää Norjassa. Tupakointi on yleisintä Suomessa, mutta tupakkatuotteiden kokonaiskäyttö on hyvin samalla tasolla Suomessa ja Ruotsissa. Nuuskan käytössä maittain ei ole merkittäviä eroja tytöillä, mutta tupakointi on hieman yleisempää Suomessa kuin Ruotsissa ja Norjassa. Nuuskaaminen on pääosin vähentynyt ruotsalais- ja norjalaisnuorilla mutta yleistynyt eritoten suomalaispojilla.

Tupakkatuotteiden kokonaiskäyttö on vähentynyt Pohjoismaissa aikuisilla. Suomalaismiehillä tupakkatuotteiden kokonaiskäytön väheneminen näyttää viime vuosina pysähtyneen samanaikaisesti nuuskaamisen yleistymisen ja vakiintumisen kanssa. Naisilla nuuskan käyttöä ei juurikaan havaita eli tupakkatuotteiden käytön väheneminen johtuu tupakoinnin vähenemisestä. Ruotsissa tupakkatuotteiden kokonaiskäytön väheneminen liittyy miehillä sekä nuuskaamisen että tupakoinnin vähenemiseen, kun taas naisilla tupakoinnin vähenemiseen. Norjassa nuuskan käyttö on yleistynyt mutta tupakkatuotteiden kokonaiskäyttö vähentynyt, osoittaen muutoksen johtuvan tupakoinnin vähenemisestä.

Tupakkatuotteiden kokonaiskäyttö on hyvin samalla tasolla nuorilla Suomessa ja Ruotsissa, ja se on vähentynyt merkittävästi molemmissa maissa. Suomalaispojilla tupakkatuotteiden kokonaiskäyttö on vähentynyt nuuskaamisen yleistymisen rinnalla – tupakoinnin väheneminen selittää muutoksen. Tytöillä tupakkatuotteiden kokonaiskäytön väheneminen liittyy niin ikään tupakoinnin vähenemiseen. Ruotsalaispojilla nuuskan käyttö on vähentynyt, mutta tupakkatuotteiden kokonaiskäytön väheneminen näyttää pysähtyneen. Ruotsalaistytöillä tupakkatuotteiden kokonaiskäytön väheneminen näyttää johtuvan tupakoinnin vähenemisestä.

Viime vuosikymmeninä pohjoismaisilla nuuskamarkkinoilla on tapahtunut merkittäviä muutoksia. Annospussit ovat nousseet irtonuuskan ohi käytetyimmäksi nuuskaksi. Aiempaa laajempaa kohderyhmää on tavoiteltu lanseeraamalla esimerkiksi valkoiset annospussit, pienempiä annos- ja rasiakokoja ja tuomalla erilaisia tunnusomaisia makuja voimakkaasti esiin markkinoinnissa ja pakkausmuotoilussa. Samalla markkinoille on tuotu tuotteita, jotka sisältävät aiempaa enemmän nikotiinia.

Nuuska on terveydelle monin tavoin haitallinen riippuvuutta aiheuttava tuote. Nuuskan sääntely ei ole toistaiseksi ollut samalla tasolla poltettavien tupakkatuotteiden sääntelyn kanssa. Viime vuosina kattavimpiin toimiin nuuskaa myyvistä maista on ryhtynyt Norja, joka soveltaa nuuskaan muun muassa yhdenmukaisia pakkauksia ja esilläpitokieltoa. Kaikki Pohjoismaat ovat ratifioineet Maailman terveysjärjestön tupakkapuitesopimuksen

(WHO Framework Convention on Tobacco Control). Se velvoittaa sopimusosapuolia ehkäisemään sekä nikotiiniriippuvuutta että kaikkien tupakkatuotteiden käyttöä.

Lähteet

Araneda D, Korhonen T, Laatikainen T, ym. Association of snus experimentation in late adolescence with daily cigarette smoking in early adulthood: A longitudinal study among Finnish men. *Scand J Public Health* 2020;48(6):638–645.

Byhamre ML, Araghi M, Alfredsson L, ym. Swedish snus use is associated with mortality: a pooled analysis of eight prospective studies. *Int J Epidemiol.* 2020 Dec 21. doi:10.1093/ije/dyaa197.

Folkehelseinstituttet. Helseisikro ved snusbruk. [Health risks from snus use Norwegian Institute of Public Health. Report 2019] versjon 2. Folkehelseinstituttet Rapport 2019. Oslo: Folkehelseinstituttet, 2019.

Robichaud MO, Seidenberg AB, Byron MJ. Tobacco companies introduce 'tobacco-free' nicotine pouches. *Tobacco Control* 2020;29:e145-e146.

Swedish Agency for Health Technology Assessment and Assessment of Social Service (SBU). Associations between the use of snus (moist tobacco) or electronic cigarettes and tobacco smoking. A systematic review. Summary and main findings. Report 312/2020. <https://www.sbu.se/312e> (luettu 24.2.2021)

Swedish Match. Annual Report 2019. Saatavilla osoitteessa: <https://www.swedishmatch.com/Investors/> (haettu 18.1.2021).

Valtiovarainministeriö. Savukkeiden ja nuuskan matkustajatuonti vähentyi. Tiedote 17.2.2021.

Zetterqvist M & Ramstedt M. Tobaksvanor i Sverige 2003–2019. CAN Rapport 194. Stockholm: Centralförbundet för alkohol- och narkotikaupplysning (CAN), 2020.

Muuta kirjallisuutta

Kostygina G, Ling PM. Tobacco industry use of flavourings to promote smokeless tobacco products. *Tob Control* 2016;25:ii40–ii49.

Patja K, Borodulin K. Vaikuttavatko tupakka- ja nikotiinituotteet kilpaurheilijan suorituskykyyn? *Suomen Lääkärilehti* 2020;75(50):2765–2770.

Salokannel M, Ollila E. Snus and snus-like nicotine products moving across Nordic borders: Can laws protect young people? *Nordic Studies on Alcohol and Drugs* 2021. First Published March 3, 2021. doi: 10.1177/1455072521995704

Tämän julkaisun viite:

Ollila H, Ruokolainen O, Sandström P (2021) Nuuska Suomessa ja muissa Pohjoismaissa. Tutkimuksesta tiiviisti 11/2021. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos, Helsinki

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos

ISBN 978-952-343-634-3 (verkko)

ISSN 2323-5179 (verkko)

<http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-343-634-3>

Liitetaulukko 1. Päivittäinen nuuskan käyttö sukupuolittain ja maittain, aikuiset, %.

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Suomi (20–64-vuotiaat)																					
Miehet	1	1	1	2	3	2	-	-	2	2	2	2	2	3	2	-	4	5	5	5	-
Naiset	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	0	-	-	-
Ruotsi (16–84-vuotiaat)																					
Miehet	-	-	-	-	22	22	20	19	19	19	20	18	19	18	18	19	18	-	18	-	18
Naiset	-	-	-	-	3	4	4	3	4	4	4	3	3	4	4	4	4	-	4	-	5
Norja (18–64-vuotiaat)																					
Miehet	6	7	7	8	10	11	14	12	11	12	13	15	16	16	16	17	16	20	19	22	22
Naiset	0	0	0	1	0	1	1	1	1	2	2	3	4	4	5	5	7	7	8	8	8

Suomi: Viimeisin tieto vuodelta 2019. Nuuskan käyttöä ei kysytty 2006 ja 2007. Vuoden 2015 tietoja ei saatavilla. **Ruotsi:** Tiedot saatavilla alkaen vuodesta 2004. Vuoden 2017 ja 2019 tietoja ei saatavilla. **Tanska ja Islanti:** Ei vastaavaa tietoa saatavilla.

Liitetaulukko 2. Päivittäinen nuuskan käyttö sukupuolittain, nuoret, Suomi ja Ruotsi, %.

	2000–2001	2002–2003	2004–2005	2006–2007	2008–2009	2010–2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Suomi															
Pojat	3	3	2	3	3	4	-	6	-	8	-	8	-	8	-
Tytöt	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1	-	1	-	2	-
Ruotsi															
Pojat	15	15	12	11	7	6	5	4	4	4	3	4	4	6	7
Tytöt	1	1	2	2	0	1	0	0	1	0	0	0	0	0	2
Norja															
Pojat	-	-	-	-	-	8	7	7	6	5	4	4	4	5	-
Tytöt	-	-	-	-	-	4	4	4	4	3	3	3	3	3	-

Suomi: 8. ja 9. luokkalaiset. Tiedot kerätty vuodesta 2011 alkaen joka toinen vuosi. Viimeisin tieto vuodelta 2019. **Ruotsi:** 9. luokkalaiset. Vuoteen 2010–2011 saakka kahden vuoden keskiarvo. Alkuperäisessä lähteessä vuodelle 2012 esitetty kaksi lukua, käytetty ensimmäistä (2012A).

Norja: Yläkoulu (13–16-vuotiaat). Nuuskan viikoittainen tai päivittäinen käyttö. Kolmen vuoden keskiarvo: esimerkiksi vuoden 2019 tiedot perustuvat vuosien 2018, 2019 ja 2020 tietoihin. Ensimmäinen tieto vuodelta 2011 (tiedot kerätty 2010, 2011, 2012). **Tanska ja Islanti:** Ei vastaavia tietoja saatavilla.

Liitetaulukko 3. Päivittäinen tupakkatuotteiden kokonaiskäyttö maittain, aikuiset, %.

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Suomi (20–64-vuotiaat)																					
Miehet	29	30	29	27	29	28	24	25	25	24	24	23	22	21	19	-	17	19	19	20	-
Naiset	19	19	18	18	18	18	18	16	17	16	15	14	13	12	13	-	15	12	13	11	-
Ruotsi (16–84-vuotiaat)																					
Miehet	-	-	-	-	33	32	31	29	28	28	29	26	27	27	25	25	25	-	24	-	24
Naiset	-	-	-	-	21	20	18	19	17	17	17	15	15	15	15	15	14	-	11	-	11
Norja (18–64-vuotiaat)																					
Miehet	38	40	36	35	35	35	36	33	30	32	30	30	32	28	28	29	25	29	28	30	28
Naiset	32	33	33	29	27	25	27	26	22	23	21	21	21	20	17	17	16	15	18	16	15

Suomi: Viimeisimmät tiedot vuodelta 2019. Nuuskan käyttöä ei kysytty vuosina 2006 ja 2007. Vuoden 2015 tietoja ei saatavilla. **Ruotsi:** Tiedot saatavilla alkaen vuodesta 2004. Vuoden 2017 ja 2019 tietoja ei saatavilla. **Norja:** Viimeisimmät tiedot vuodelta 2019. **Tanska ja Islanti:** Ei vastaavaa tietoa saatavilla.

Liitetaulukko 4. Päivittäinen tupakkatuotteiden kokonaiskäyttö, nuoret, Suomi ja Ruotsi, %.

	2000–2001	2002–2003	2004–2005	2006–2007	2008–2009	2010–2011	2013	2015	2017	2019	2020
Suomi											
Pojat	26	23	19	17	18	19	19	15	12	11	-
Tytöt	22	20	17	14	14	14	12	8	7	6	-
Ruotsi											
Pojat	24	21	17	16	15	14	10	9	7	9	11
Tytöt	15	16	14	12	12	13	8	6	5	5	5

Suomi: 8. ja 9. luokkalaiset. Viimeisimmät tiedot vuodelta 2019. **Ruotsi:** Tupakkatuotteiden päivittäinen tai lähes päivittäinen käyttö. 9. luokkalaiset. Kahden vuoden keskiarvo (vuoden 2020 tieto vain kyseiseltä vuodelta); vuodesta 2013 alkaen taulukossa olevaa vuotta edeltävän vuoden ja taulukon vuoden keskiarvo (esim. 2012 ja 2013). Vuodelle 2012 kaksi lukua, käytetty ensimmäistä (2012A). **Norja, Tanska ja Islanti:** Ei vastaavia tietoja saatavilla.